

معرفی کلی حوزه دریایی شمال

این حوزه دریایی در شمال کشور موقعیت دارد و از جمله‌ی حوزه‌های بسته به شمار می‌رود. مساحت این حوزه‌ی آبریز حدود 78546 کیلو مربع است، ظرفیت آبی سطحی سالانه‌ی آن، حدود 4.1 میلیارد متر مکعب می‌باشد. البته ظرفیت آن در ماستر پلان آب حوزه‌ی آبی مذکور، بر اساس بارندگی نظر به مساحت آن، تعیین گردیده است؛ در حالی که طبق ارقام گذشته بر اساس استیشن‌های هایدرولوژیکی، ظرفیت مجموعی سالانه حوزه‌ی آبریز شمال را 2 میلیارد متر مکعب وانمود ساخته است.

در حال حاضر با توجه به اندازه‌گیری‌های جدید توسط استیشن‌های مذکور ظرفیت آبی سالانه‌ی آن 2.2 میلیارد متر مکعب تعیین گردیده است. مسوولین تهیه‌ی ماستر پلان حوزه‌ی آبریز شمال ادعا دارند که استیشن‌های هایدرومیتئورولوژیکی تمام ساحات این حوزه‌ی آبی را تحت پوشش قرار نمی‌دهد. بنأ ظرفیت متوسط سالانه‌ی آن بر اساس ماستر پلان آب حوزه‌ی مذکور که عنقریب تکمیل می‌گردد 4.1 میلیارد متر مکعب با توجه به مساحت و اندازه‌ی متوسط بارندگی آن، تثبیت گردیده است.

قابل یاد آوری است، از جمله پنج حوزه‌ی آبریز کشور، حوزه‌ی آبریز شمال یگانه حوزه‌ی بسته است که آب آن به بیرون از کشور جریان نداشته و تمام ظرفیت‌های آبی آن در داخل حوزه‌ی مذکور به مصرف می‌رسد.

نفوس مجموعی این حوزه‌ی آبریز که شامل ولایت‌های؛ بلخ، سمنگان، سرپل، جوزجان و فاریاب می‌شود؛ طبق معلومات اداره‌ی احصایه‌ی مرکزی افغانستان در سال 1394 هجری شمسی (2015 میلادی) حدود 3.927 میلیون نفر تخمین گردیده و طبق پیشبینی‌های انجام شده در مسوده‌ی ماستر پلان ملی آب افغانستان این رقم، در سال 2040 میلادی به 6.603 میلیون نفر بالغ می‌گردد. واحد سرانه‌ی آن بر اساس آب قابل دسترس در این حوزه‌ی آبریز 1044 متر مکعب است و واحد سرانه‌ی آن در سال 1394 خورشیدی (2015 میلادی) به اساس استفاده فعلی که 2.4 میلیارد متر مکعب است حدود 611 متر مکعب در سال می‌باشد. (البته این محاسبه بر اساس ارقام جدیدی که در ماستر پلان آب این حوزه، ارایه گردیده، صورت گرفته است).

اگر واحد سرانه را با توجه به ظرفیت آب قابل دسترس سطحی نظر به اندازه‌گیری استیشن‌های هایدرومیتئورولوژیکی که اندازه آن 2.2 میلیارد متر مکعب می‌باشد در نظرگیریم در آن صورت واحد سرانه‌ی آن با توجه به نفوس سال 2015 میلادی که در فوق از آن تذکر به عمل آمد، حدود 560 متر مکعب در سال خواهد بود. البته همه‌ی ظرفیت آب قابل دسترس سطحی در این حوزه به مصرف می‌رسد، بنأ واحد سرانه‌ی آن از نگاه استفاده نیز 560 متر مکعب در سال می‌باشد.

حوزه‌ی آبریز شمال در شهر مزارشریف موقعیت دارد و در چوکات این حوزه‌ی آبریز 5 ریاست حوزه‌ی فرعی رودخانه‌ی مصروف فعالیت مدیریت جامع منابع آبی می‌باشد که قرار زیر از آن‌ها نامبرده می‌شود:

1- حوزه‌ی فرعی رودخانه‌ی بلخ‌آب (مزارشریف)

2- حوزه‌ی فرعی رودخانه‌ی خُلم (ایبک)

3- حوزه‌ی فرعی رودخانه‌ی سرپل بالایی (سرپل)

4- حوزه‌ی فرعی رودخانه‌ی شیرین تگاب (میمنه)

5- حوزه‌ی فرعی رودخانه‌ی سرپل پایینی (شبرغان)

ساحه‌ی موقعیت حوزه‌های فرعی رودخانه‌ی شمال در نقشه‌ی (1) نشان داده شده است.

ساختار ادارات و نهادهای مدیریت جامع منابع آبی

هدف مدیریت جامع منابع آبی در این حوزه‌ی آبریز عبارت از مشارکت دادن تمام جولنب ذیدخل در مدیریت منابع آبی از طریق پروسه‌ی مدیریت همه جانبه‌ی منابع آب (IWRM) به منظور سهم گیری آن‌ها در برنامه ریزی‌ها و تصمیم گیری‌ها جهت استفاده‌ی بهتر از منابع آبی در این حوزه‌ی آبی می‌باشد.

ازین سبب با توجه به موثریت پروسه‌ی مدیریت همه جانبه‌ی منابع آب، این پروسه با در نظر داشت تجربه‌های جهانی که از فواید بسیار مهم برخوردار می‌باشد، جهت برنامه ریزی توسعه‌ی منابع آبی به اساس پالیسی و قانون آب کشور در این حوزه‌ی آبریز انتخاب گردیده که اکنون در معرض تطبیق و اجرا قرار دارد.

یکی از خوبی‌های (IWRM) این است که پلان‌گذاری توسعه‌ی منابع آبی و مدیریت آن در حوزه‌ی مذکور به اساس مرزهای طبیعی رودخانه‌ها از طریق روش حوزه‌ی آبریز صورت می‌گیرد؛ زیرا این شیوه یک سیستم جامع نگر است و توسعه‌ی منابع آبی به منظور رفع نیازمندی‌های بالادست و پایین دست را در حوزه‌ی آبریز در نظر گرفته که حکومت‌داری خوب به منظور تامین عدالت اجتماعی امور آب در محور اساسی آن قرار دارد.

به همین سبب ساختار تشکیلاتی ادارات و نهادهای مربوطه این حوزه‌ی آبریز، بر اساس شیوه‌ی حوزه‌ی آبی متشکل از بخش دولتی و مردمی است که قرار زیر به آن‌ها اشاره می‌شود:

1. اداره‌ی عمومی حوزه‌ی آبریز شمال

اداره‌ی عمومی حوزه‌ی آبریز شمال بر اساس ماده‌ی دوازدهم قانون آب کشور تشکیل شده که مرکز آن شهر مزار شریف ولایت بلخ می‌باشد. البته این ریاست عمومی از جمله اداره‌ی اجرایی‌وی وزارت انرژی و آب است که تطبیق مدیریت جامع منابع آبی را در این حوزه‌ی آبریز به دوش دارد.

2. ادارات حوزه‌های فرعی رودخانه‌یی

این حوزه‌ی آبریز که متشکل از 5 حوزه‌ی فرعی رودخانه‌یی است و به اساس فقره‌ی دهم ماده‌ی دهم قانون آب تشکیل گردیده است.

3. بورد مشورتی

به اساس ماده‌ی دهم قانون آب، به منظور ارایه‌ی مشوره در طرح پالیسی‌ها و استراتیژی‌های مدیریت حوزه‌های آبریز، انسجام و هماهنگی بین جوانب ذیدخل و جلوگیری از تداخل وظیفوی در نظر گرفته شده است.

4. شورای حوزه‌ی آبریز شمال

طبق فقره‌ی (1) ماده‌ی 13 قانون آب، وزارت انرژی و آب شورای حوزه‌ی آبریز و شوراهای حوزه‌های فرعی رودخانه‌یی را که متشکل از نمایندگان استفاده کنندگان آب، سازمان‌های اجتماعی، ادارات ذیربط مرکزی، محلی و سایر جوانب ذیدخل در این حوزه‌های آبریز می‌باشد، تاسیس می‌نماید.

5. انجمن‌های استفاده کنندگان آب

به منظور مشارکت در امور منابع آبی؛ چون انجام امور حفظ و مراقبت و بهره‌برداری از تاسیسات آبی، توزیع عادلانه‌ی آب میان استفاده کنندگان آب و رسیدگی به حل و فصل منازعات آبی طبق فقره‌ی یکم ماده‌ی 18 قانون آب تشکیل می‌گردد.

6. انجمن‌های آبیاری

جهت امور حفظ و مراقبت، توزیع عادلانه و رسیدگی به حل اختلافات طبق فقره‌ی پنجم ماده‌ی 11 قانون آب در شبکه‌های آبیاری تشکیل می‌شود.

هدف از تاسیس شوراهای حوزه‌ی آبریز

- توسعه‌ی روش مشارکتی بین همه‌ی جوانب ذیدخل و تقویت هماهنگی میان آن‌ها در مدیریت جامع منابع آبی.
- مشارکت دادن همه‌ی جوانب ذیدخل در مدیریت جامع منابع آبی جهت حکومتداری خوب در امور آب.
- تعیین سهمیه‌بندی آب و نظارت از تامین حقایقه‌ها جهت رفع اختلافات در رابطه به توزیع عادلانه‌ی آب.
- در کلیت توسعه و مدیریت پایدار منابع آبی در این حوزه‌ی آبریز، هدف عمده آن‌ها را تشکیل می‌دهد.